



Ieva ŠULSKUTĖ
Vytauto Didžiojo universitetas

Kolumbijos lietuvių bendruomenė: pradžia, iniciatyvos ir šiuolaikinio bendravimo ypatumai

Santrauka. Remiantis diasporos tyrėjų darbais, istoriniais šaltiniais ir 2026 m. atlikto kokybinio tyrimo medžiaga, straipsnyje analizuojama Kolumbijos lietuvių bendruomenės raida nuo jos atsiradimo iki šių dienų.

Ši bendruomenė susiformavo XX a. viduryje, kai kunigų saleziečių ir teisininko Stasio Siručio įkurtas Lietuvių katalikų komitetas karo aukoms remti padėjo keliems šimtams pokario pabėgėlių iš DP stovyklų persikelti į šią kultūriškai ir gamtiškai svetimą šalį. Įsitvirtinę naujakuriai sukūrė organizacijų tinklą ir vykdė diplomatinę veiklą, tačiau 6–7 dešimtmečiuose bendruomenė ėmė sparčiai mažėti dėl emigracijos ir asimiliacijos. 7–8 dešimtmečiuose bendruomeninį gyvenimą buvo atgaivinusios antrosios kartos jaunimo iniciatyvos.

Šiandien bendruomenė kasdien komunikuoja daugiausia skaitmeninėje erdvėje, taip kompensuodama retus gyvus susitikimus ir įveikdama geografinės kliūtis, – dalijasi kultūrine ir jai aktualia informacija, sąmoningai vengia skaldančių temų.

Raktažodžiai: bendruomenė, diaspora, Kolumbijos lietuviai, migracija, Pietų Amerikos lietuviai.

Nedidelė ir tolima Kolumbijos lietuvių bendruomenė – vis dar nelabai pažįstama diasporos tyrėjams. Šiuo straipsniu tikimasi padėti užpildyti minėtą spragą ir pristatyti Kolumbijos lietuvių bendruomenės raidą. Šiam tikslui pasiekti straipsnyje nagrinėjamos lietuvių atvykimo į Kolumbiją aplinkybės, analizuojama bendruomenės istorija ir atskleidžiama jos dabartinio tarpusavio bendravimo specifika.

Be abejonės, tai – tik vienas iš daugybės aspektų, kuriais galima kalbėti apie Kolumbijos lietuvių praeitį ir dabartį. Tolesnių tyrimų ir publikacijų laukia šios bendruomenės

pagrindą padėjusių saleziečių veikla, ryšiai su kitomis Pietų Amerikos lietuvių bendruomenėmis, dabartinių garbės konsulų bei kitų bendruomenės narių iniciatyvos, trečiosios kartos santykis su savo šaknimis, žymių asmenybių, pvz., Stasio Siručio ir Antano Mockaus, vaidmuo, šios bendruomenės pėdsakas Kolumbijos migracijos ir visuomenės kontekste bei daugelis kitų temų, kurios leistų dar geriau pažinti Kolumbijos lietuvius.

Kolumbijos lietuvių istorijos ir tapatybės tyrimuose iki šiol didžiausią įdirbį yra padariusi istorikė Kristina Ūsaitė, tad šiame darbe remiamasi jos kartu su kitais mokslininkais išleista kolektyvine monografija¹ ir kartu su Laura Liutkute publikuotu straipsniu². K. Ūsaitė aprašė Kolumbijos lietuvių jaunimo iniciatyvas ir savo monografijoje, skirtoje Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungai.³

Taip pat vertingos medžiagos randama konkrečių asmenybių gyvenimo istoriją tyrinėjusių autorių – Arvydo Anušausko⁴, Arvydo Šeškevičiaus⁵, Rimanto Povilo Vanago⁶ – knygos. Kaip vienas naujausių tyrimų paminėtinas ir Linos Anušauskienės straipsnis⁷, kuriame aprašoma žymios į Kolumbiją persikėlusios kaunietės gyvenimo istorija.

Darbe daug dėmesio skiriama istorinių šaltinių analizei: remiamasi Lietuvos centriniam valstybės archyve esančia diplomatų korespondencija ir tokiais išeivijos spaudos leidiniais kaip „Dirva“, „Draugas“, „Laisvoji Lietuva“, „Lietuvių žodis“, „Mintis“, „Nepriklausoma Lietuva“. Negana to, pasitelkiami ir šiuolaikinėje spaudoje paskelbti interviu su Kolumbijos lietuviais bei savarankiškai išeivijos istoriją tyrinėjančių asmenų publikuoti straipsniai.

Siekiant atskleisti Kolumbijos lietuvių bendruomenės dabartinio tarpusavio bendravimo specifiką, remiamasi empirine medžiaga, surinkta 2026 m. atliekant kokybinį tyrimą⁸ – pusiau struktūruotą stebėjimą dalyvaujant. Buvo stebima pagrindinė Kolumbijos lietuvių susirašinėjimo grupė. Tyrimo metu joje buvo 69 nariai, iš kurių į pokalbius įsitraukė 32. Saugant dalyvių privatumą, nefiksuoti jautrūs asmeniniai duomenys, pagal kuriuos dalyviai galėtų būti identifikuoti. Renkant duomenis buvo fiksuojama, kokiomis temomis dalyviai kalbasi, kokio pobūdžio žinutes siunčia, kokias kalbas vartoja, ir, kai tai buvo įmanoma nustatyti, pažymėta, kuriai kartai kiekvienas jų priklauso.

¹ Dapkutė, Daiva ir kt., *Lietuviai pasaulyje: tautinio identiteto išsaugojimas emigracijoje*. Klaipėda: Baltic Printing House, 2012.

² Liutkutė, Laura ir Ūsaitė, Kristina, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, *Oikos: lietuvių migracijos ir diasporos studijos* 15 (2013), 57–71, <https://www.lituanistika.lt/content/68197>.

³ Ūsaitė, Kristina, *Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga XX a. 6–9 dešimtmečiais*. Vilnius: Versus aureus, 2013.

⁴ Anušauskas, Arvydas, *Prezidento žvalgas: du gyvenimai: Albinas Čiuoderis Lietuvoje ir Kolumbijoje*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2018.

⁵ Šeškevičius, Arvydas, *Simno bažnyčiai 500: istorija, kultūra, tradicijos*. Kaunas: Naujasis lankas, 2020.

⁶ Vanagas, Rimantas Povilas, *Nijolė Lituana*. Vilnius: Petro ofsetas, 2024.

⁷ Anušauskienė, Lina, „Elena Trejienė – tarpukario Kauno modistė“, *Kauno istorijos metraštis* 23 (2025), 39–58, <https://hdl.handle.net/20.500.12259/287214>.

⁸ „Lietuviškumo išlaikymas Kolumbijos lietuvių bendruomenėje“, Vytauto Didžiojo universiteto Kultūrų studijų Etnologijos rankraštynas (toliau – VDU ER), b. 2782/4, medžiagą surinko I. Šulskutė, 2025–2026.

Svetima ir neįprasta Kolumbija

Šiame straipsnyje tiriamos Kolumbijos lietuvių bendruomenės atvejis iliustruoja tautinės savivokos dinamiką diasporoje išskirtinėmis sąlygomis, t. y. apsigyvenus šalyje, kuri kultūrine, gamtine, socialine aplinka smarkiai kontrastuoja su gimtąja ir kurioje anksčiau nebuvo jokios lietuvių bendruomenės, o naujakuriai tautiečiai geografiškai taip pat ganėtinai nutolę. Išties, kaip pažymi L. Liutkutė ir K. Ūsaitė, „Kolumbijos lietuvių gyvenimas, bendruomeninė jų veikla gerokai skiriasi nuo įprasto kitų kontinentų ar net tos pačios Pietų Amerikos lietuvių kolonijose egzistuojančio modelio.“⁹

Prie lietuviško sezoniškumo ir kraštovaizdžio pripratusiam žmogui atvykus į Kolumbiją kontrastas turėtų būti akivaizdus. Kolumbija yra ekvatorinio ir subtropinio klimato juostoje, per šią šalį driekiasi Andų kalnų grandinės, temperatūra čia priklauso ne nuo metų laiko, o nuo aukščio virš jūros lygio. Saulė čia visada kyla ir leidžiasi tuo pat metu – šeštą ir aštuonioliktą valandą. Laikraštyje „Mintis“ 1948 m. publikuotame vieno neseniai atvykusio lietuvio laiške rašoma: „Debesys kartais ne padangėmis skraido, bet žemė „vaikščioja“. <...> Ir kitokių keistenybių, stebinančių europiečio akį, čia tenką pamatyti.“¹⁰ Barbora Rimgaila (Barbora Rimgailaitė), kuri buvo dar vaikas, kai kartu su šeima 1948 m. pasiekė Kartagenos uostą Kolumbijos Karibų pakrantėje, taip prisimena pirmąsias akimirkas naujajame krašte: „Pirmąkart susidūrėme su mums nepažįstamu šio krašto reiškiniu – dideliu karščiu, jis kankino.“¹¹

Paminėtina, kad gyventojų tankumas to meto Kolumbijoje visgi buvo labai nedidelis, o tai pasitarnavo naujakuriams. Laikraščio „Keleivis“ korespondentas 1959 m. rašė, kad „dar retai apgyventose lygumose žemę valdžia parduoda po 5 pezus už hektarą <...>. Žemė gera, juodžemis su moliu, arba molis su žvyru.“¹² Kunigo Antano Sabaliausko prisiminimuose taip pat užsimenama apie neapgyvendintus plotus ir kultūrų skirtumus:

Nors Kolumbijos teritorijoje dar kai kur neištirtuose plotuose galima užtikti įvairaus laipsnio kultūros bei civilizacijos, net primityviškiausios laukinės, tačiau <...> mieste dominuoja gal ne tiek europietiška, kiek J. A. Valstybių įtaka. Tai pastebima dangoraižiuose pastatuose, gyventojų aprangoje, prekėse ir bendrai visoje gyvenimo apraiškoje.¹³

Kolumbijos lietuvių pasakojimuose atkreipiamas dėmesys ir į mentaliteto, gyvenimo būdo skirtumus. Nijolė Šivickas apie Kolumbijos žmones kalbėjo taip: „Niekada iki galo nesuprasi kolumbiečių. Jie visada nauji. Su jais niekada nenuobodu. Jie labai sumanūs, labai

⁹ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 65.

¹⁰ Kęsgaila, V., „Lietuvio nuotyčiai Kolumbijos revoliucijoje“, *Mintis*, 1948 gegužės 7, nr. 48 (431), p. 4, https://www.spauda2.org/dp/dpspaudiny_mintis_memmingen_vasaitis/archive/1948-05-07-MINTIS-MEMMINGEN-VASAITIS.pdf.

¹¹ Barštytė, Virginija, „Barbora Rimgailaitė de Durana apie ją užauginusią močiutę, odiseją į Kolumbiją ir gyvenimo dovanas“, *15min*, 2020 vasario 23, <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/keliones/barbora-rimgailaite-de-durana-apie-ja-uzauginusia-mociute-odiseja-i-kolumbija-ir-gyvenimo-dovanas-1630-1277152>.

¹² Michelsonas, Stasys, *Lietuvių išeivija Amerikoje (1868–1961)*. South Boston: Keleivis, 1961, 472.

¹³ Žukauskienė, Deimantė, „Kolumbijos lietuviai tiki, kad lietuviškumas bendruomenėje atgims“, *Pasaulio lietuvis*, 2020 rugpjūčio 8, <https://pasauliolietuvis.lt/kolumbijos-lietuviai-tiki-kad-lietuviskumas-bendruomeneje-atgims/>.

gabūs. Ir taip pat sentimentalūs. Bet nelabai aiškūs, t. y. nenuspėjami...“¹⁴ Panašiai ir labai vaizdžiai kolumbietišką ir europietišką mentalitetus palygino ir Kolumbijos lietuvė B. Rimgaila:

Kolumbiečių charakteriai tikrai stiprūs. Kasdien jie gyvena labai intensyviai – komedija, tragedija ar tragikomedija. Kaip paveiksle – jei europiečių šeimą galima tapyti pastelinėmis spalvomis, tai jų – ryškiais aliejiniais dažais. <...> Čia moterų charakteriai labai stiprūs, dominuojantys, gal todėl šeimos taip intensyviai gyvena. Mes, lietuvaitės, gal nesame tokio stipraus charakterio, bet tvirto, netgi kieto...¹⁵

Pirmąsias dienas svetimame krašte galėjo sujaukti ir politiniai neramumai, prasidėję kaip tik tuo metu, kai į Kolumbiją ėmė keltis pagrindinė lietuvių migrantų banga. Kolumbijoje tuo metu vyravo įtempta dvikova tarp dviejų dominuojančių partijų – liberalų ir konservatorių, o 1948 m. balandžio 9 d. laikoma vienu iš lūžio taškų Kolumbijos istorijoje. Tą dieną sostinės Bogotos centre nušautos visuomenėje ypač išpopuliarėjęs liberalų politikas Jorge'ė Eliéceris Gaitánas. Šis įvykis akimirksniu išaugo į spontanišką protesto, smurto ir chaoso bangą. Bogotoje prasidėję neramumai, praminti *Bogotazo*, persimetė į kitas šalies vietas ir ženklino ilgos politinės ir socialinės krizės, vadintos *La Violencia*, pradžią bei paskatino susiburti ginkluotas partizanines grupuotes, kurios tapo pagrindine daugiau nei 50 metų trukusio Kolumbijos pilietinio karo dalimi.¹⁶ 1948 m. lietuvių išeivių laikraštyje „Mintis“ publikuotas straipsnis „Lietuvio nuotyčiai Kolumbijos revoliucijoje“. Jame cituojamame „tautiečio N.“ laiške istorinių įvykių sukuryje atsidūręs liudininkas pasakoja:

Kulkos zvimbė pro ausis, ilgais peiliais rankose švaistėsi gatvėse komunistai ir kitokie gaivalai. O aš visa kunigo uniforma maišatyje nėriau per gatves ir skersgatvius. Buvo atstatyti ir į mane šautuvai, peiliai sukiojosi aplink galvą. Tik pasisakius, kad esu užsienietis ir neamerikonas, šiaip taip išsigelbėjau.¹⁷

Iš pateiktų pavyzdžių galima matyti, kad vos atvykę į Kolumbiją lietuviai pateko į jiems visiškai neįprastą aplinką. Klimatas, gamta ir kraštovaizdis, kalba, kultūra smarkiai kontrastavo su įprastomis europietiškomis sąlygomis, o kai kuriems teko atsidurti ir pavojingų istorinių įvykių sukuryje. Tokioje svetimoje aplinkoje sava kultūra ir bendruomenė tapo svarbia atrama, galinčia suteikti psichologinio saugumo. Išties Kolumbijos lietuviai nuo pat pradžių laikėsi išvien ir vieni kitiems pagelbėjo įsikurti.

Lietuvių atvykimo į Kolumbiją aplinkybės

1930 m. į Kolumbiją atvykęs kunigas Mykolas Tamošiūnas laikomas pirmuoju lietuviu šioje šalyje. Po keleto metų prie jo prisijungė dar keli saleziečių dvasininkai, tad 1937 m.

¹⁴ Vanagas, *Nijolė Lituana*, 58.

¹⁵ Barštytė, „Barbora Rimgailaitė de Durana apie ją užauginusią močiutę, odisėją į Kolumbiją ir gyvenimo dovanas“.

¹⁶ Miranda, Boris, „Qué fue el „Bogotazo“ que estremeció Colombia hace más de 7 décadas y por qué cambió la historia de ese país“, *BBC Mundo*, 2018 balandžio 9, <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-43638554>.

¹⁷ Kęsgaila, „Lietuvio nuotyčiai Kolumbijos revoliucijoje“, p. 4.

rašytame laiške M. Tamošiūnas pasakoja: „Pernai spalio mėnesį susilaukiau iš Italijos dar trijų mano draugų-lietuvių, taigi dabar esame keturi lietuviai Kolumbijos padangėje!“¹⁸

1940 m. į Kolumbiją atvyko ir Stasys (*Stany*) Sirutis. Teisinį išsilavinimą turėjęs S. Sirutis Lietuvoje buvo dirbęs Valstybės saugumo departamente, Užsienio reikalų ministerijoje, vėliau – Lietuvos atstovybės Briuselyje ekonomikos atašė. Apsigyvenęs Kolumbijoje, 1943 m. jis įkūrė vieną pirmųjų turizmo agentūrų šalyje – „Turavión“. S. Sirutis laikomas Kolumbijos turizmo verslo pradininku; vėliau jis įsteigė ir Nacionalinę turizmo agentūrų asociaciją.¹⁹

Taigi Kolumbija lietuvių emigrantams iki Antrojo pasaulinio karo buvo mažai žinoma ir, „skirtingai nei kitos Pietų Amerikos žemyno valstybės, ypač Argentina ir Brazilija, tapusios didžiausiais lietuvių telkiniais po JAV, nesulaukė didelio imigrantų antplūdžio“²⁰.

Skaičiuojama, kad baigiantis Antrajam pasauliniam karui Lietuvą paliko daugiau nei 60 tūkst. politinių pabėgėlių, pasitraukusių į Vakarus. Istorikė Daiva Dapkutė pažymi:

<...> ši emigracijos banga buvo kitokia, nei prieš tai buvusios. Tai buvo masinė emigracija, nulemta politinių priežasčių, t. y. Lietuvos okupacijos fakto. Pasitraukimas buvo stichiškas, neplanuotas, neorganizuotas. Atsidūrę pabėgėlių stovyklose ir atsisakę grįžti į komunistų valdomą tėvynę jie tapo priverstiniais politiniais emigrantais. <...> Po karo daugiausia lietuvių susibūrė Vokietijos DP stovyklose, kur politinius pabėgėlius globojo tarptautinės UNR[R]A ir IRO organizacijos, kurios rūpinosi karo pabėgėlių šalpa, įkurdinimu, vėliau tolimesne emigracija.²¹

Anksčiau minėta saujelė pirmųjų lietuvių Kolumbijoje ėmėsi padėti tautiečiams karo pabėgėliams, besiglaudžiantiems DP stovyklose ir ieškantiems, kur persikelti toliau.

Iniciatyvos teko imtis patiems, nes Kolumbija nebuvo sudariusi jokios sutarties nei su UNRRA, nei su IRO. Taigi 1946 m. Kolumbijoje gyvenę keli lietuviai, „talkingant <...> kelelui kolumbiečių“²², įkūrė Lietuvių katalikų komitetą karo aukoms remti (*Comité católico lituano pro víctimas de guerra*). Komiteto pirmininku tapo S. Sirutis. To meto spaudoje rašyta: „Kolumbijos valdžia imigracijos nekliudo, bet ja ir nesirūpina. Komiteto tinkamai painformuota, Kolumbijos valdžia leidimus lietuviams duoda noriai.“²³

Komitetas „susisiekė su lietuviais Vakarų Europos karo pabėgėlių stovyklose, informavo apie gyvenimo ir darbo sąlygas Kolumbijoje“²⁴. Tai patvirtina ir Kolumbijos lietuvių

¹⁸ 1937 02 19 laiškas kun. A. Lipnickui saleziečio M. Tamošiūno, rašančio apie savo gyvenimą ir pasišventimą darbui, *Lietuvos nacionalinis muziejus*, LNM R 15065, <https://www.limis.lt/valuables/e/805191/864319452?menuIndex=0&digitalObjectId=864319469>.

¹⁹ „Stasys Sirutis“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, žiūrėta 2026 birželio 24, <https://www.vle.lt/straipsnis/stasys-sirutis/>.

²⁰ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 59.

²¹ Dapkutė, Daiva, „Lietuviai pasaulyje“, *Išivijoj institutas*, žiūrėta 2026 birželio 24, <https://iseivijosinstitutas.lt/lietuviai-pasaulyje/>.

²² Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 59.

²³ „Lietuviai Kolumbijoje“, *Draugas*, 1948 liepos 28, nr. 176, p. 3, https://www.draugas.org/archive/1948_reg/1948-07-28-DRAUGAS-i7-8.pdf.

²⁴ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos

Laimos Didžiulis pasakojimas: „Viename laikraštyje tėvai aptiko kunigo Nikodemo Salduko straipsnį, kviečiantį į Kolumbiją. Jis rašė, kad čia galima dirbti žemę, kaip ir Lietuvoje. Tėvelis nusiuntė laišką, prisistatė esąs agronomas, klausė, ar gali atvykti.“²⁵

Būta ir tokių atvejų, kai Kolumbija pasirinkta dėl praktinių priežasčių – būtent taip nutiko Alfonso Mockaus ir Nijolės Šivickas šeimai, mat „dėl Alfonso ligos Mockai galėjo ieškoti prieglaudos tik tose šalyse, į kurias įvažiuojant nebuvo reikalaujama sveikatos pažymos“²⁶. Kartu viltasi, kad tuberkulioze sunkiai sergančiam vyrui Bogotos klimatas būtų nauda.²⁷ Ir išties, Kolumbijoje A. Mockus pasveiko. Tiesa, jo sūnus Antanas Mockus vėliau pasakos, kad taip nutiko dėl kaip tik tuo metu atsiradusių naujų vaistų.²⁸ O štai Vogulių šeimoje pasakojama legenda, kad iš Panevėžio kilęs Jonas Vogulys „svajojo rasti smaragdą. Kai per Antrojo pasaulinio karo audras atsidūrė Vokietijoje ir ieškojo galimybių iš jos ištrūkti toliau, žmonių klausinėjo, kur yra didžiausia tikimybė rasti šių brangakmenių. Išgirdo, kad Kolumbijoje, ir į ją patraukė.“²⁹

Taip pasaulio lietuvių spaudoje ėmė šmėžuoti žinutės su lietuvių, išvykstančių į Kolumbiją, sąrašais.³⁰ Komiteto pastangomis Kolumbija išdavė 1 500 vizų, tačiau šaltiniuose nurodomas skaičius, kiek visgi lietuvių XX a. viduryje atvyko į Kolumbiją, varijuoja tarp maždaug 550³¹ ir 850³².

Komitetas ne tik rūpinosi žinios sklaida, vizų išdavimu, bet ir padėdavo įsikurti: „stengėsi atvykėlius apgyvendinti ir įdarbinti, ištieti pagalbos ranką nelaimėje, suteikdavo trumpalaikes paskolas, apmokėdavo gydymosi ligoninėje išlaidas, taip pat prisidėjo prie kultūrinio lietuvių kolonijos Kolumbijoje gyvenimo plėtros“³³. To meto spaudoje rašoma, kad šis komitetas „savo lėšomis atvykstančius atgabena iš uostų į paskyrimo vietas, iki darbo gavimo aprūpina butu bei maistu, tarpininkauja įstaigose ir padeda darbą susirasti. Į Bogotą atvykstančių tikras tėvas ir globėjas yra kun. N. Saldukas. Dėl plačių savo pažinčių, savo širdies gerumo ir pasiaukojimo dvasios, kad ir turėdamas daug savo tiesioginio darbo, kun. N. Saldukas randa laiko kiekvienam čia atvykusiam padėti ir ant kojų pastatyti.“³⁴

pėdsakais“, 59.

²⁵ Barštytė, Virginija, „Laima Didžiulienė, Jurgio močiutė: apie bėgimą vežimu nuo komunizmo ir naują gyvenimą Kolumbijoje“, *15min*, 2020 sausio 16, <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/keliones/laima-didziulienne-jurgio-mociute-apie-begima-vezimu-nuo-komunizmo-ir-nauja-gyvenima-kolumbijoje-1630-1258348>.

²⁶ Vanagas, *Nijolė Lituana*, 56.

²⁷ Torres, Carlos, „Nijolė: la mamá de Antanas Mockus“, *El Espectador*, 2018 rugsėjo 13, <https://www.elespectador.com/cromos/famosos/nijole-la-mama-de-antanas-mockus/>.

²⁸ Quintero, Jorge, „Entrevista en BOCAS: Mockus, antes y después del Parkinson“, *El Tiempo*, 2014 liepos 21, <https://www.eltiempo.com/archivo/documento/CMS-14281335>.

²⁹ Kairytė, Gintarė, „Pažinčių agentūros ikūrėjo anūkė pirmojo savo bučinio laukė iki vestuvių“, *Lrytas.lt*, 2018 rugsėjo 6, <https://www.lrytas.lt/gyvenimo-budas/likimai/2018/09/08/news/pazinciu-agenturos-ikurejo-anuke-pirmojo-savo-bucinio-lauke-iki-vestuviu-7473959>.

³⁰ „Gavo leidimus įvažiuoti Kolumbijon“, *Lietuvių žodis*, 1948 sausio 15, nr. 3 (67), p. 4, https://www.spauda2.org/dp/dpspaudiny_lietuviu_zodis/archive/1948-01-15-LIETUVIU-ZODIS.pdf.

³¹ Michelsonas, *Lietuvių išeivija Amerikoje*, 471.

³² Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 60.

³³ *Ibid.*

³⁴ „Lietuviai Kolumbijoje“, p. 3.

Visa tai patvirtina ir Barbaros Rimgailos prisiminimai:

Paskui visi lietuviai pabėgėliai pirmą kartą skridome lėktuvu iš Kartagenos į Bogotą. Viskas buvo puikiai suorganizuota – mus priėmė šiltai. Turėjome pastogę, gyvenome trijuose dideliuose ispaniško stiliaus namuose – aplink kambariai, o viduje bendras kiemas, ir maisto – maitino miesto centre, restoranuose, viskas sumokėta, net duodavo kišenpinigių vaistams ar būtiniausioms reikmėms, o sekmadieniais rinkdavomės į mišias. Po dviejų mėnesių visi profesionalai – inžinieriai, gydytojai, mokytojai buvo įdarbinti. Amatininkai gavo staliaus darbų, kaimo žmonės ėmė dirbti žemę.³⁵

„Didžioji dauguma atvykėlių, skirtingai nei kituose kraštuose, buvo įgiję aukštąjį išsilavinimą: inžinieriai, architektai, gydytojai, menininkai, universitetų profesoriai ir pan.“³⁶, todėl, tarpininkaujant komitetui, Kolumbijoje greitai gavo darbus pagal specialybę. Kaip pažymi D. Dapkutė, *dipukų* socialinis ir ekonominis statusas, žinoma, apskritai skyrėsi nuo kitų lietuvių emigracijos bangų: dauguma buvo inteligentai, išsilavinę žmonės, Lietuvoje užėmę aukštus postus, žymūs politikai, menininkai, mokslininkai.³⁷ Tačiau dar didesnę besikeliančiųjų į Kolumbiją išskirtinumą galėjo nulemti ir tikslinga pirmųjų Kolumbijos lietuvių informacijos sklaida išėivijos spaudoje – kviesdami atvykti, jie gerai nušvietė Kolumbijos darbo rinką bei gyvenimo sąlygas ir taip pritraukė atitinkamų specialybių žmonių.

Štai komiteto pirmininkas S. Sirutis darbo rinkos perspektyvas šalyje aprašė taip:

Žemės apdirbimas dar nėra gerai suorganizuotas. Bet dabartinė vyriausybė stengiasi išplatinti kuo daugiausiai šį užsiėmimą ir pirmutine sąlyga stato norintiems įvažiuoti į Kolumbiją tai, kad įvažiuojantieji būtų žemdirbiai ir katalikai. Todėl lietuviai katalikai, kurie norėtų įvažiuoti į šį kraštą, turėtų įvažiuoti kaip žemdirbiai ir bent du metu padirbėti kokiame nors šio mūsų Komiteto dvare arba ūkyje. <...> Dauguma stambių ūkininkų gyvena miestuose ir yra reikalingi prityrusių ir sąžiningų ūkvedžių. <...> Profesionalai, kaip gydytojai, inžinieriai, mechanikai ir kiti specialistai gali lengvai gauti gero darbo, aišku, išmokus vietos kalbą. <...> Lakūnams ir jūrininkams geros perspektyvos <...>, kadangi šiame krašte organizuojasi keli laivynai ir yra daug oro susiekimo draugijų. Bet geriausias perspektyvos, mano nuomone, tai ūkininkams, agronomams ir žemės ūkio produktų apdirbėjams. Nes kartą įsigijus keliolika ha žemės galima praturtėti labai lengvai.³⁸

Žemdirbystę užsiimančys pirmieji atvykėliai galėjo padėti įsitvirtinti ir kitiems lietuviams. Pavyzdžiui, Albinas Čiuoderis, vos atvykęs į Kolumbiją, pradėjo dirbti S. Siručio ūkyje Engativos miestelyje prie pat Bogotos. Pats A. Čiuoderis savo memuaruose rašė: „Kūrėmės padedami Stasio [Siručio]. Jis padėjo ne dovanomis, o duodamas darbą“³⁹.

³⁵ Barštytė, „Barbora Rimgailaitė de Durana apie ją užauginusią močiutę, odisėją į Kolumbiją ir gyvenimo dovanas“.

³⁶ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 60.

³⁷ Dapkutė, „Lietuviai pasaulyje“.

³⁸ „Kolumbija ir tenai gyvenantieji lietuviai“, *Laisvoji Lietuva*, 1947 kovas, nr. 3 (27), p. 5, https://www.spauda2.org/pietu_amerika/laisvoji_lietuva/archive/1947/1947-nr03-LAISVOJI-LIETUVA.pdf.

³⁹ Anušauskas, *Prezidento žvalgas: du gyvenimai*, 139.

O „Trakimų porai labai pagelbėjo ganėtinai stambų ūkį Kalio miesto prieigose turėjusi Lukauskų šeima“⁴⁰.

Galbūt Kolumbija dar ilgai būtų likusi lietuviams visiškai svetimas kraštas, jei ne kuni-
gų saležiečių ir S. Siručio praminti takai. Šių pirmųjų Kolumbijos lietuvių pastangos su-
teikti prieglobstį nuo karo bėgantiems tautiečiams sudarė galimybes daugybei nuo karo
nukentėjusių lietuvių pradėti naują gyvenimą ir sukūrė nedidelę naują bendruomenę toli-
moje šalyje. Kaip rašyta „Drauge“, „viską suėmus, reikia pasakyti, kad šio komiteto žmonių
vardai lietuvių vargų istorijoje bus įrašyti aukso raidėmis“⁴¹. Negana to, „naujuosius imi-
grantus pagal išgales globojo <...> [ir] patys kiek anksčiau šalyje įsikūrę lietuviai“⁴². Taigi
lietuvių atvykimo į Kolumbiją XX a. viduryje istorija paženklinta ne tik pasaulinių istorinių
įvykių dramos, bet ir didžiulio solidarumo su tautiečiais. Iš šio daigo išaugusi Kolumbijos
lietuvių bendruomenė, nepaisydama iškylančių sunkumų tęsti lietuvišką veiklą, toliau
brangino savo lietuviškąją tapatybę ir rodė iniciatyvą burtis draugėn.

Lietuvių įsitvirtinimas Kolumbijoje

Ne visi XX a. viduryje į Kolumbiją atvykę lietuviai karo pabėgėliai čia pasiliko ilgam. Ne-
pavykus įsitvirtinti svečioje šalyje bei prastėjant Kolumbijos politinei ir ekonominei padė-
čiai, dalis išvyko į JAV, Kanadą ar kitas šalis. Buvo grįžusiųjų ir į okupuotą Lietuvą, tačiau
ten jų laukė dar prastesnės sąlygos.⁴³

Kai kuriems ištis nebuvo lengva greitai atsistoti ant kojų ir rasti juos tenkinantį darbą
tolimojoje Kolumbijoje. R. P. Vanagas taip aprašo menininkės N. Šivickas karjeros pradžią
svetimoje šalyje: „Pinigų nėra, reikia skubiai ieškotis darbo – namie palikus sergantį vyrą,
nemokant ispaniškai. <...> Ir kur tik Nijolė beklausinėjo darbo, iš jos tik pasijuokdavo. <...>
Galiausiai pavyko tapti žurnalo <...> iliustruotoja, tiesa, ne nuolatine, o ateinančia.“⁴⁴

L. Didžiulis savo pasakojimuose apie Albino ir Sofijos Čiuoderių šeimą prisimena,
„kaip laive <...> Sofija pasakojo apie įvairius vyriausybinis pokylius, Lietuvos aukštuome-
nės vakarėlius ir arbatėles <...>, o Kolumbijoje <...> turėjo šerti kiaules. Šis sunkus darbas
jai buvo baisiai nemielas, ji labai vargo ir stengėsi kuo greičiau atidaryti savo lietuvišką
krautuvėlę Bogotoje.“⁴⁵ Pats A. Čiuoderis savo prisiminimuose rašė: „Pinigų neturėjome.
Gal todėl, kad iš prigimties neturiu palinkimo į biznį. Neturiu ir gabumų.“⁴⁶ Jis, tarnavęs
Lietuvos žvalgybos ir saugumo institucijose, vadovavęs Prezidento Antano Smetonos ap-
saugai, „taip ir neprigijo Kolumbijoje <...>. Nerado ten sau tinkančios ir patinkančios

⁴⁰ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 60.

⁴¹ „Lietuviai Kolumbijoje“, p. 3.

⁴² Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 60.

⁴³ „Nelengvas iš Kolumbijos į Lietuvą grįžusių likimas“, *Dirva*, 1959 sausio 5, nr. 1, p. 1, <https://www.spauda.org/dirva/archive/n1959/1959-01-05-DIRVA.pdf>.

⁴⁴ Vanagas, *Nijolė Lituana*, 58.

⁴⁵ Anušauskas, *Prezidento žvalgas: du gyvenimai*, 116.

⁴⁶ *Ibid.*, 139.

veiklos. Labai ilgėjosi Lietuvos ir nesuprato, kodėl jis, taip stipriai mylėjęs Lietuvą ir jai dirbęs, galų gale buvo iš jos išvarytas.⁴⁷

Nors kai kurie išvyko, o pasilikusiesiems irgi nebuvo lengva pradėti naują gyvenimą, visgi po truputį Kolumbijos lietuviai įsitvirtino ir netgi sėkmingai susikūrė gerovę svetimoje šalyje. Dauguma atvykėlių apsigyveno šalies sostinėje Bogotoje, industrijos centre Medeljine (*Medellín*) ir ūkininkauti palankiose Kalio (*Cali*) bei Viljavisensijaus (*Villavicencio*) miestų apylinkėse.⁴⁸

Amerikos lietuvių laikraštyje „Dirva“ taip rašyta apie sėkmingą lietuvių įsikūrimą Kolumbijos didmiesčiuose: „To gero įsikūrimo priežastimi reikia laikyti: palankesnės užsieniečiams kūrimosi sąlygos. Lietuvos konsulo Dr. Siručio gerų pažinčių ir protekcijų dėka, lietuviai galėjo pradėti lengviau kurtis, o taip pat ir lietuvių kolonijos geresnis susiklausymas.“⁴⁹

B. Rimgailos močiutė Elena Trejienė, dar gyvendama Kaune, buvo tapusi „tikra Coco Chanel. Vazinėjo į Paryžių, samdė net 40 siuvėjų.“⁵⁰ Atvykusi į Kolumbijos sostinę Bogotą, E. Trejienė taip pat ėmėsi siuvimo, „savo gaminius pristatydamą elegantiškai parduotuvei. Siuviniai turėjo paklausą, žmonėms atrodė, kad tai užsienietiški drabužiai.“⁵¹ A. Čiuoderis savo dienoraštyje rašė apie tai, kad ir jo žmonai galiausiai visgi pavyko įkurti savo verslą – atidaryti nuosavą parduotuvę.⁵² O antai J. Vogulys įkūrė pirmąją pažinčių tarnybą Lotynų Amerikoje. Verslas buvo pelningas, inovatyvus ir nereikalavo didelių išlaidų. Beje, šią veiklą iki šiol tęsia J. Vogulio palikuonys, o 2016 m. apie šią pažinčių tarnybą sukurtas dokumentinis filmas.⁵³

Stasys Michelsonas pridurtų, kad „kai kurie lietuviai tenai jau įsikūrė žemės ūkyje ir neblogai gyvena“⁵⁴. Jis citavo 1959 m. „Keleivio“ korespondento pasakojimą iš Viljavisensijaus apylinkių: „Tų lietuvių visur esama. Ir čia yra 4 lietuvių ūkiai. Sirutis turi net 5,000, Statkus 160, o Čiuoderis 80 hektarų žemės.“⁵⁵ Minėtoje vietovėje iki šiol tebėra Vaclovo Slotkaus įkurtas, o dabar jo palikuonių valdomas 130 ha ūkininkystės kompleksas, pavadinimu „Granja Lituania“ („Lietuvos ūkis“). Jame – vis dar daug lietuviškų simbolių.⁵⁶ Galiausiai ir Trakimų šeima įsigijo nuosavą fermą, kurią, vedami lietuviškų sentimentų, pavadino „Kauno“ vardu.⁵⁷

47 Ibid., 124.

48 Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 60.

49 „Kolumbijos lietuviai“, *Dirva*, 1959 sausio 5, nr. 1, p. 5, <https://www.spauda.org/dirva/archive/n1959/1959-01-05-DIRVA.pdf>

50 Barštytė, „Barbora Rimgailaitė de Durana apie ją užauginusią močiutę, odisėją į Kolumbiją ir gyvenimo dovanas“.

51 Ibid.

52 Anušauskas, *Prezidento žvalgas: du gyvenimai*, 140.

53 Kairytė, „Pažinčių agentūros įkūrėjas anūkė pirmojo savo bučinio laukė iki vestuvių“.

54 Michelsonas, *Lietuvių išeivija Amerikoje*, 471.

55 Ibid., 472.

56 Žemaitis, Augustinas, „Kolumbija“, *Gabalėliai Lietuvos: lietuvių rajonai ir paveldas užsienyje*, žiūrėta 2026 birželio 24, <https://global.truelithuania.com/lt/colombia-6549/>.

57 Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 60.

Organizacijų ir sambūrių kūrimasis

Kolumbijoje apsigyvenę lietuviai savo dėmesį skyrė ne tik asmeninei gerovei kurti, bet ir lietuvių bendruomenei stiprinti, lietuviškajai kultūrai saugoti bei puoselėti. L. Liutkutės ir K. Ūsaitės teigimu, kuriant savą aplinką mėginta švelninti tėvynės ilgesį.⁵⁸ Pasaulio lietuvių spaudoje minima, kad dar 1946 m., iki atplūstant didžiąjai migracijos į Kolumbiją bangai, buvo „labai tinkamai ir gražiai“ atšvęsta Vasario 16-oji – „buvo atlaikytos iškilmingos pamaldos už Lietuvą ir praveistas labai vykęs pilietinis minėjimas“⁵⁹.

Deimantė Žukauskienė teigia, kad „po Antrojo pasaulinio karo į Kolumbiją persikėlę lietuviai bandė kurti Kolumbijos lietuvių bendruomenę kaip aiškią organizacijos struktūrą bendruomeniškumui, lietuviškam identitetui skleisti“⁶⁰. Nors nebūta jokių pamatų ir viską reikėjo sukurti, vis dėlto, kaip pažymi Egidijus Aleksandravičius, Kolumbijos lietuvių būrimasis į organizacijas buvo paprastesnis nei kitose Pietų Amerikos šalyse, nes čia negalėjo kilti nesusipratimų tarp senųjų išeivių ir naujosios bangos imigrantų.⁶¹

Be 1946 m. įsteigto Lietuvių katalikų komiteto karo aukoms remti, ėmė kurtis įvairios kitos bendruomenės organizacijos: Bogotos (1949) ir Medeljino lietuvių komitetai, Medeljino Lietuvių moterų savišalpos draugija (1951), Rezistencinės santarvės skyrius (1954), Bogotos Lietuvių katalikų moterų draugija (1955). 1953 m. rugpjūčio 14–15 d. įvyko pirmasis Kolumbijos lietuvių suvažiavimas, kuriame priimti bendruomenės įstatai, išrinkta vadovybė.⁶²

Vis aktualesnis darėsi ir bendruomenės centrų kūrimo klausimas. 1953 m. Bogotoje atidaryti Lietuvių namai.⁶³ Šiame mieste lietuviai dažnai rinkdavosi ir Kumpių šeimos restorane „Tres Casitas“.⁶⁴ 1954 m. kun. Vaclovas Vaičiūnas iš Bogotos išvyko į Viljavisensijų ir ten tarnavo La Gramos bažnyčioje. Vėliau, padedamas Viljavisensijaus lietuvių, jis ten pastatė koplyčią – joje rinkdavosi lietuviai, vykdavo pamaldos.⁶⁵ 1957 m. Medeljine pradėti statyti Lietuvių namai. Kompleksą sudarė koplyčia, pasaulietinės paskirties salė ir daugiabutis, skirtas neturtingiems lietuviams apgyvendinti. Koplyčioje su vitražiniais langais įkomponuoti Lietuvos simboliai.⁶⁶

Kaip pažymi Augustinas Žemaitis, svarbiausiems lietuviškų pastatų statybų darbams vadovavo kunigai – „niekas kitas, ko gero, nebūtų galėjęs to atlikti, nes katalikiškoje lietuvių bendruomenėje kunigo statusas „automatiškai“ reiškė pasitikėjimą jo asmeniu“⁶⁷. K. Ūsaitė taip pat atkreipia dėmesį, kad, skirtingai nuo Šiaurės Amerikos, Australijos ar

⁵⁸ *Ibid.*, 60–61.

⁵⁹ „Kolumbija ir tenai gyvenantieji lietuviai“, p. 5.

⁶⁰ Žukauskienė, „Kolumbijos lietuviai tiki, kad lietuviškumas bendruomenėje atgims“.

⁶¹ Aleksandravičius, Egidijus, *Karklo diegas: lietuvių pasaulio istorija*. Vilnius: Versus aureus, 2013, 520.

⁶² Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 61.

⁶³ *Ibid.*, 61.

⁶⁴ Šeškevičius, *Simno bažnyčiai* 500, 268.

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ Žemaitis, „Kolumbija“.

⁶⁷ *Ibid.*

Europos lietuvių kolonijų, Pietų Amerikos lietuvių gyvenamuose kraštuose ištis didelių vaidmenį atliko katalikų kunigai ir jų vadovaujamos parapijos.⁶⁸ Žvelgiant į Kolumbijos lietuvių bendruomenės istoriją, tai nekelia nuostabos, nes būtent dvasininkai buvo pirmieji šioje šalyje apsigyvenę lietuviai, kurie ir padėjo pagrindus bendruomenei atsirasti.

Pasak L. Liutkutės ir K. Ūsaitės, manytina, kad prie Kolumbijos lietuvių tautinio bendrumo pajautos veikiausiai dar „daugiau nei pati Bendruomenė prisidėjo įvairiausi kultūriniai sambūriai, neretai buvę stipresni dariniai už bendruomenę. Nuo pat Lietuvių bendruomenės įsikūrimo pradžios Bogotoje šaltiniai mini veikusią tautinių šokių grupę <...>, chorą ir šeštadieninę lituanistinę mokyklą.“⁶⁹ S. Michelsonas mini Bogotoje buvus ir sporto ratelį.⁷⁰ Medeljine 1950–1959 m. buvo leidžiamas Kolumbijos lietuvių katalikiškos-tautinės minties žurnalas „Kolumbijos lietuvis“, o Bogotoje 1953–1954 m. – neperiodinis laikraštis „Tėvynės aidas“.⁷¹ Kolumbijos lietuvių spaudoje skelbtos „naujienos apie organizacijų, sambūrių veiklą, įvairius renginius, šventes, taip pat nemažai dėmesio skirta ir lietuviškoms knygoms. <...> Medeljine nemažai išleista JAV vaikų literatūros rašytojos Janinos Narūnės knygų.“⁷²

Kaip tokio aktyvaus ir organizuoto būrimosi į lietuviškas organizacijas XX a. viduryje motyvus reikėtų įvardyti turbūt ne vien siekį išlaikyti gimtąją kultūrą itin svetimame krašte, bet ir atvykimo į ją aplinkybes. Pasak D. Dapkutės, politinių emigrantų, pasitraukusių iš Lietuvos po Antrojo pasaulinio karo, tautinis susipratimas, tautinė savimonė buvo tvirta, dar labiau sustiprinta pasitraukimo iš Lietuvos priežasčių, tad jau DP stovyklose lietuviai aktyviai rodė susipratimą, kuris pasireiškė gyva ir daugialype kultūrine veikla.⁷³ Tad ir atvykę į Kolumbiją šie žmonės, anot A. Žemaičio, nepaisydami mažo bendruomenės narių skaičiaus, stengėsi išlaikyti lietuviškas tradicijas, pastatė lietuviškų pastatų ir paminklų.⁷⁴

Svarbu paminėti, kad Kolumbijos lietuviai vykdė ir diplomatinę veiklą. Išeivijos spaudoje rašyta, kad komiteto „rūpesčiu buvo pravesta eilė straipsnių įtakinguose Kolumbijos dienraščiuose, apie bolševikų okupacijos žiaurumus Lietuvoje ir mūsų tautos kovą su ta okupacija. Komitetas taip pat įteikė Kolumbijos vyriausybei atitinkamą memorandumą dėl Lietuvos okupacijos ir prašė, kad reikiamu laiku Kolumbija užtartų Lietuvos laisvės grąžinimo reikalą.“⁷⁵ 1950–1952 m. Bogotos lietuviai ėmė kelti idėją įsteigti Lietuvos konsulatą ir įgaliojo S. Sirutį kreiptis šiuo klausimu į Lietuvos diplomatinės šefą Stasį Lozoraitį. Jis idėjai pritarė, ir 1953 m. Kolumbijos Respublikos užsienio reikalų ministerija patvirtino Lietuvos konsulatą Kolumbijoje.⁷⁶ Iš detalių S. Siručio aprašymų aiškiai matyti, kad konsulato įkūrimas

⁶⁸ Ūsaitė, Kristina, „Lietuvybės išsaugojimo formos ir būdai Pietų Amerikoje“, in Dapkutė ir kt., *Lietuviai pasaulyje: tautinio identiteto išsaugojimas emigracijoje*, 163.

⁶⁹ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 61.

⁷⁰ Michelsonas, *Lietuvių išeivija Amerikoje*, 472.

⁷¹ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 61.

⁷² Žukauskienė, „Kolumbijos lietuviai tiki, kad lietuviškumas bendruomenėje atgims“.

⁷³ Dapkutė, „Lietuviai pasaulyje“.

⁷⁴ Žemaitis, „Kolumbija“.

⁷⁵ „Kolumbija ir tenai gyvenantieji lietuviai“, p. 5.

⁷⁶ Sirutis, Stasys, „Konsulato įsteigimas Kolumbijoje“, *Dirva*, 1953 spalio 1, nr. 40, p. 1, <https://www.spauda.org/dirva/archive/n1953/1953-10-01-DIRVA.pdf>.

buvo ne iš viršaus primestas sprendimas, o pačios bendruomenės iniciatyva.⁷⁷ Atkreiptinas dėmesys, kad iki 1940 m. Kolumbija net nebuvo užmezgusi diplomatinių santykių su Lietuva⁷⁸, todėl, anot E. Aleksandravičiaus, garbės konsulato atidarymas „iš tiesų buvo didelis lietuvių egzilinės diplomatijos laimėjimas. Juk net tos šalys, kuriose prieš karą veikė Lietuvos Respublikos atstovybės ir kurios *de jure* nepripažino sovietų okupacijos padarinių Baltijos šalims, vengė inicijuoti naujus diplomatinio korpuso narius.“⁷⁹

Lietuviškumo išlikimas silpstančioje bendruomenėje

Vis dėlto ilgainiui Kolumbijos lietuvių veikla nuslopo. Kaip vieną pagrindinių to priežasčių reikėtų įvardyti lietuvių skaičiaus Kolumbijoje mažėjimą dėl emigracijos į kitas šalis. Nemaža dalis tų maždaug 550–850 lietuvių, pokariu atvykusių į Kolumbiją, XX a. 7 dešimtmetyje išvyko į JAV, Kanadą, Australiją bei Venesuelą.⁸⁰ Dauguma emigravusiųjų buvo jaunimas, išvyko ir kai kurie bendruomenės vadai. Dėl šių priežasčių ir išplieskusių vidinių prieštarių XX a. 6 dešimtmečio pabaigoje buvo nutrūkusi ir Kolumbijos lietuvių bendruomenės veikla.⁸¹

Kaip pasakoja A. Žemaitis, Bogotoje, Santa Fé rajone iki XX a. 6 dešimtmečio pabaigos veikė lietuvių klubas, o lietuvių kunigai aukėjo Mišias lietuvių kalba nelietuviškose koplyčiose. Vis dėlto planai pastatyti savo pastatų, panašių į Lietuvių namus Medeljine, taip ir liko neįgyvendinti, o nuomojamose patalpose veikusios organizacijos pamažu sunyko, nes mažėjant bendruomenės narių darėsi per sunku jas išlaikyti. Viljavisensijoje lietuvių pastatytą kuklią koplyčią teko parduoti, nes joje niekas nebeaukėjo Mišių. Lietuvių namai Medeljine taip pat nuolat sprūdo iš rankų: nors pastatą pastatė lietuviai, formaliai jis priklausė Saleziečių ordinui. Kol šiam ordinui priklausė daug lietuvių kunigų, lietuvių bendruomenė buvo pastato savininkė *de facto* ir naudojo jį tiek religiniams, tiek pasaulietiniams tikslams. Tačiau, vis mažėjant lietuvių saleziečių, naudotis pastatu darėsi vis sunkiau, pasaulietiniams renginiams organizuoti reikalauta sunkiai gaunamų leidimų, o nelikus lietuviškai kalbančių kunigų, nebebuvo aukojamos ir Mišios lietuvių kalba.⁸²

XX a. 6–7 dešimtmečiuose mažėjant bendruomenei, nutrūkstam lietuviškų organizacijų veiklai, užsidarant lietuvių klubams ir maldos namams, darėsi vis sunkiau susiburti, vykdyti lietuvišką veiklą, puoselėti lietuviškąsias tradicijas ir perduoti jas kitoms kartoms, užmegzti naujus ryšius ir palaikyti turimus. Negana to, daugelis lietuvių Kolumbijoje kūrė mišrias šeimas, ir taip asimiliacijos procesas dar labiau pagreitėjo.

⁷⁷ *Ibid.*

⁷⁸ Petraitytė-Briedienė, Asta, *Tylieji priesaikos riteriai: Lietuvos pasiuntinybė Vašingtone šaltojo karo metais*. Vilnius: Versus aureus, 2014, 29, <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:B.03~2014~1489328020510/B.03~2014~1489328020510.pdf>.

⁷⁹ Aleksandravičius, *Karklo diegas*, 520.

⁸⁰ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 60.

⁸¹ *Ibid.*, 61.

⁸² Žemaitis, „Kolumbija“.

Aktyviai tebeveikė Lietuvos garbės konsulas Bogotoje. 1960 m. spaudoje rašyta: „Nors lietuvių kolonija Kolumbijoje mažėja <...>, tačiau Lietuvos laisvės kovos reikalais yra tvirtai rūpinamasi ir toliau <...>.“⁸³ Kaip rodo archyvų duomenys⁸⁴, Kolumbijoje buvęs konsulas labai aktyviai prisidėjo planuojant S. Lozoraičio kelionę į Pietų Amerikos lietuvių kongresą San Paule ir Kolumbiją. S. Sirutis ėmėsi organizuoti ne tik susitikimus su bendruomene, bet ir audienciją pas Kolumbijos Respublikos Prezidentą, teigdamas, kad šis „vizitas duotų teigiamų rezultatų mūsų bendros politikos sutvirtinime tarptautinėje plotmėje“⁸⁵. Nėgana to, garbės konsulas rūpinosi ir S. Lozoraičio kelionės išlaidomis: „mano sąskaiton kviečiu sustoti geriausiame šio miesto viešbutyje“⁸⁶. S. Sirutis taip pat kreipėsi į turizmo industrijoje Romoje dirbantį kolegą su prašymu padėti gauti nuolaidą S. Lozoraičio skrydžiui į Bogotą ir drauge priminė, kad daug metų buvęs „Alitalia“ agentu Kolumbijoje ir niekada nieko neprašęs.⁸⁷ Nors kelionės planus galiausiai teko pakeisti, iš šio susirašinėjimo matyti, kad lietuvių diplomatinė veikla Kolumbijoje buvo aktyvi, o kitais metais S. Sirutis tapo generaliniu garbės konsulu.

Galbūt dėl tokio aktyvumo SSRS diplomatai ėmė spausti Kolumbijos valdžią, ir 1970 m. ji atsisakė pratęsti S. Siručio įgaliojimus.⁸⁸ Kaip savo laiške aiškino pats S. Sirutis, „padėtis susikomplicavo, kuomet buvo padaryta prekybinė sutartis tarp Rusijos ir Kolumbijos, nes Rusijos atstovas pareiškė, kad jis negali pasirašyti kalbamą sutartį dėl Kolumbijos pripažinimo Bogotoje „nelegalaus“ – „sovietinės respublikos“ konsulo“⁸⁹.

Nors ir prarado oficialų pobūdį, Kolumbijos lietuvių diplomatinė veikla nenutrūko. Tai matyti iš susirašinėjimo 1990 m., Lietuvai ką tik paskelbus nepriklausomybę. Petras Kumpis paprašė S. Lozoraičio kuo skubiau ant oficialaus blanko perrašyti ir išsiųsti pridėtą laišką ispanų kalba, adresuotą Kolumbijos Respublikos Prezidentui, nes „turime galimybę per lietuvius, gyvenančius Kolumbijoje, sudaryti spaudimą, kad Kolumbijos valdžia pripažintų Lietuvos valdžią“⁹⁰. Po kelių dienų S. Sirutis (beje, vis dar pasirašydamas kaip generalinis garbės konsulas) laiške S. Lozoraičiui tvirtino, kad „Kolumbijos maža lietuvių kolonija atidžiai stebi įvykius ir žinias <...>. Turėjome susirinkimą ir svarstėme, kurioje formoje galėtume prisidėti <...>. Kolumbijos lietuviai nori būti naudingi ir efektyviai dalyvauti mūsų Nepriklausomybės atstatymo kovoje.“⁹¹

⁸³ „Mūsų diplomatų pasitarimai“, *Lietuvių dienos*, 1960 birželio 15, nr. 6 (105), p. 4, https://www.spauda.org/lietuviu_dienos/archive/1960/1960-06-15-LIETUVIU-DIENOS.pdf.

⁸⁴ Lietuvos pasiuntinybės prie Šventojo Sosto susirašinėjimo su Lietuvos diplomatais, lietuvių išeivijos organizacijomis, veikėjais Lietuvos diplomatijos šefo S. Lozoraičio kelionės į Pietų Amerikos lietuvių kongresą San Paule ir Kolumbiją organizavimo bei finansavimo klausimais dokumentai 1965, Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau – LCVA), f. 673, ap. 2, b. 252, <https://eais.archyvai.lt/repo-ext/view/1089532>.

⁸⁵ *Ibid.*, l. 13.

⁸⁶ *Ibid.*, l. 14.

⁸⁷ *Ibid.*, l. 12.

⁸⁸ „Kolumbijos santykiai su Lietuva“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, žiūrėta 2026 birželio 24, <https://www.vle.lt/straipsnis/kolumbijos-santykiai-su-lietuva/>.

⁸⁹ Lietuvos atstovo prie Šventojo Sosto S. Lozoraičio jaunesniojo raštai Vatikano valstybės sekretoriui, Kolumbijos Prezidentui Lietuvos nepriklausomybės atgavimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės pripažinimo klausimais 1990, LCVA, f. 673, ap. 2, b. 181, l. 8, <https://eais.archyvai.lt/repo-ext/view/1088997>.

⁹⁰ *Ibid.*, l. 1.

⁹¹ *Ibid.*, l. 8.

Kolumbijos lietuvių kultūrinė veikla atsigavo XX a. 7–8 dešimtmečiuose. Kanados lietuvių laikraštyje „Nepriklausoma Lietuva“ Jonas Kaseliūnas iš Medeljino rašė: „Nors mūsų ir mažai, bet norime išlikti gyvastingais lietuviais.“⁹²

Siekiant atgaivinti lietuvių veiklą, įsteigtas Kolumbijos lietuvių kultūros fondas, kuris rėmė ir lietuvių radijo valandėlę. 1972 m. sostinėje Bogotoje ėjo leidinys „Krivulė“, pradėjo vykti lietuvių kalbos kursai. 1975–1989 m. Bogotoje darbavosi Kolumbijos lietuvių jaunimo sąjunga, o 1976 m. Medeljine surengta jaunimo stovykla ir Kolumbijos lietuvių dienos.⁹³

Visa tai buvo sutelkta ne įvairių organizacijų, o daugiausia pavienių aktyvistų ir kunigų saleziečių rankose.⁹⁴ Atkreiptinas dėmesys, kad, „skirtingai nuo kitų kraštų bendruomenių jaunimo, Kolumbijos lietuvių jaunimas buvo žymiai veiklesnis nei pati bendruomenė. Net ir su negausiomis pajėgomis aptariamuoju laikotarpiu jie savarankiškai paruošdavo ir išpildydavo įvairių kultūrinių renginių.“⁹⁵

Tai, kad XX a. 7–8 dešimtmečių Kolumbijos lietuvių bendruomenės veiklos buvo daugiausia lietuvių jaunimo, jau gimusio ir užaugusio Kolumbijoje, iniciatyvos, rodo, kad net ir antroji išeivijos karta suvokė save kaip lietuvius, jai buvo svarbi jos tautinė tapatybė, bendrystė ir istorinė atmintis. Kolumbijoje gimęs A. Mockus, kuris vėliau tapo gerbiamu šios šalies politiku, sostinės Bogotos meru, viename interviu teigė vaikystėje svajojęs būti lietuviškų tautinių šokių mokytoju.⁹⁶ Iliustratyvus ir kitas jo pasakojimas apie nutikimą mokykloje, kai literatūros mokytojui uždavus išmokti Pablo Nerudos „Odę Stalingradui“, A. Mockus ją deklamuodamas pabaigoje pridėjęs sarkastišką retorinį klausimą: ką gi darau aš, lietuvių karo pabėgėlių sūnus, deklamuodamas poemą, kuri yra pagyrimas Stalinui?⁹⁷ Tyrėjai pažymi, kad jaunoji diasporos karta atsineša naujų idėjų, kurios jai suteikia prasmę bendruomenėje: nors šios kartos atstovai įsitraukia ir į jau išbandytas veiklos formas, kuriuos jiems atrodo prasmingos, vis dėlto kuria ir visiškai naujus raiškos būdus.⁹⁸

Panašu, kad nuo lietuviško kamieno beatitrūkstanti jaunimą įkvėpė 1975–1976 m. sandūroje Pietų Amerikoje (Argentinoje, Brazilijoje ir Urugvajuje) įvykęs Trečiasis pasaulio lietuvių jaunimo kongresas – iš jo grįžęs, Kęstutis Vacys Slotkus ir ėmėsi iniciatyvos sutelkti pasklidusį jaunimą.⁹⁹ K. V. Slotkus tapo Kolumbijos lietuvių jaunimo sąjungos (KLJS) pirmininku, o Slotkų ūkyje „Granja Lituania“ prie Viljavisensijaus organizuotos jaunimo stovyklos, jose talkininkauti buvo kviečiami Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos (PLJS) savanoriai.

⁹² Kaseliūnas, Jonas, „Kolumbijos Lietuvių Fondo reikalu“, *Nepriklausoma Lietuva*, 1978 lapkričio 29, nr. 48, p. 2, https://www.spauda.org/nepriklausoma_lietuva/archive/1978/1978-11-29-NEPRIKLAUSOMA-LIETUVA.pdf.

⁹³ Žukauskienė, „Kolumbijos lietuviai tiki, kad lietuviškumas bendruomenėje atgims“.

⁹⁴ *Ibid.*

⁹⁵ Ūsaitė, „Lietuvybės išsaugojimo formos ir būdai Pietų Amerikoje“, 176.

⁹⁶ Palomino, Sally, „De niño soñaba con ser profesor de baile lituano“, *El País*, 2015 kovo 20, https://elpais.com/internacional/2015/03/19/actualidad/1426796273_396713.html.

⁹⁷ Torres, „Nijolė: la mamá de Antanas Mockus“.

⁹⁸ Ūsaitė, Kristina, „Jaunoji karta: individualios ir bendruomeninės / kolektyvinės tapatybės raiška XX a. 6–9 dešimtmetyje“, in Dapkutė ir kt., *Lietuviai pasaulyje: tautinio identiteto išsaugojimas emigracijoje*, 112.

⁹⁹ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 62.

Viena tokių stovyklų, į kurią atvyko apie 30 jaunuolių, aptarta pasaulio lietuvių laikraštyje „Draugas“. Straipsnyje rašoma, kad PLJS savanorė padėjo išspausdinti KLJS leidžiamą laikraštėlį ir lietuvišką dainorėlį su vertimais į ispanų kalbą, „pravedė dalį lietuvių kalbos kursų, išmokė naujų lietuviškų dainų ir šokių, skaitė porą paskaitų apie Lietuvos geografiją ir išeivijos lietuvius, prisidėjo prie vakarinių programų ruošimo ir organizavimo, kartu su stovyklautojais išleido lietuvių–ispanų [kalbų] žodyną. Reikia atsiminti, kad didesnė dalis jaunimo visai nemokėjo lietuviškai, kad kai kurie pirmą sykį lankėsi tokioje stovykloje. <...> Stovyklautojai labai įvertino kalbos kursus ir parodė didelį susidomėjimą lietuvių gyvenimu. <...> Tai parodo vietinių lietuvių atsidavimą lietuviybės išlaikymui.“¹⁰⁰

Iš šio pasakojimo matyti, kad lietuvių kalba, kaip tautinės tapatybės elementas, antroje kartoje jau buvo beišsprūstanti iš rankų. Štai ir Kazys Slotkus, rašydamas atsiliepimą apie PLJS kongresą ir lituanistikos seminarą, jį pabaigė sakiniu: „Atsiprašau už visas klaidas, aš tik šiame seminare pramokau rašyti.“¹⁰¹ Kita PLJS savanorė, Rasa Šoliūnaitė, išeivijos spaudoje apie Kolumbijos lietuvius atsiliepė taip: „jau daug sykių esu pareiškusi nuomonę, kad vien lietuvių kalbos žinojimas nepadaro žmogų geru lietuviu. Šis jaunimas jaučia savo širdy tam tikrą meilę tėvynei, nors daugumas jų yra 2 ir 3 kartos lietuviai.“¹⁰²

Pasiryžimą mokytis tėvų kalbos ir tradicijų kurstė ne tik jaunatviškas entuziazmas, bet ir noras bendrauti savos kultūros terpėje. Kaip vėliau apie savo ankstyvą pirmąją santuoką su lietuve žurnalistams sakė A. Mockus – „ieškojau to, ką antropologai vadina endogamija“.¹⁰³ Taigi, nors Kolumbijoje gimusiems ir augusiems jaunuoliams šis kraštas buvo namai, o ne egzotiška, svetima žemė, kaip jų tėvams, siekis koku nors būdu jungtis į *savą* lietuvišką būrį išliko.

Būta ir daugiau jaunimo iniciatyvų, kaip antai 1976 m. Bogotoje Kęstučio Vacio ir Danutės Slotkų bei A. Mockaus įkurta tautinių šokių grupė „Audra“ arba tais pačiais metais Medeljine įkurta studentų korporacija „Gintaras“. 1976–1981 m. išėjo ir Kolumbijos jaunimo laikraščio „Pašvaistė“ 9 numeriai: keliolikos puslapių dvikalbiame leidinyje buvo aprašomos jaunimo stovyklos, skelbiami informaciniai pranešimai iš kitų šalių lietuvių bendruomenių gyvenimo; pažymėtina, kad XX a. 8–9 dešimtmečiuose tai buvo vienintelis Kolumbijos lietuvių leidinys.¹⁰⁴ Vis dėlto kone pagrindinė lietuviškumo išlaikymo priemonė plačiai po šalį pasklidusiam jaunimui buvo stovyklos, kurios vyko iki XX a. 9 dešimtmečio pradžios¹⁰⁵, kai Kolumbijos lietuvių jaunimo veikla ėmė slopti. 1981 m. „Pašvaistėje“ rašyta, jog tenka „nuskandinti savo projektą ir pasitenkinti tuo, kad neužtenka gerų norų

¹⁰⁰ Parėšytė, Kristina, „Jaunimas su jaunimu: M. Dambriūnaitė su P. Amerikos lietuviais“, *Draugas*, 1977 gruodžio 31, nr. 306, p. 4, https://www.draugas.org/archive/1977_reg/1977-12-31-DRAUGAS-i7-8.pdf.

¹⁰¹ Slotkus, Kazys, „Šeštasis Lituanistikos seminaras“, *Laiškai lietuviams*, 1979 spalio, nr. 9, p. 313, <https://www.laiskai-lietuviams.lt/failai/pdf/1979-9-spalis.pdf>.

¹⁰² Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 64.

¹⁰³ Quintero, „Entrevista en BOCAS“. Citatos vertimas – straipsnio autorės.

¹⁰⁴ Ūsaitė, „Jaunoji karta“, 138.

¹⁰⁵ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 62.

ir darbo“, kalbėta apie tai, jog nėra „nei lietuvių namų, nei kambario“, kur galima būtų susitikti, ir prašoma paremti jaunimo veiklą.¹⁰⁶

Išties, „integruodamiesi į Kolumbijos gyvenimą lietuviai dėl mažo skaičiaus ir didelio išsibarstymo šalyje greičiau nei kituose kraštuose asimiliavosi: mišrioje šeimoje vis dažniau skambėjo ispanų kalba, į nebūtį pamažu pasitraukiant pirmajai imigrantų kartai, drauge vis rečiau skamba ir lietuviškas žodis, o lietuviškų papročių ir tradicijų puoselėjimas ir perdavimas ateities kartoms tampa didžiuliu iššūkiu kiekvienam šioje šalyje gyvenančiam lietuvių kilmės asmeniui“¹⁰⁷. Galima tik stebėtis to meto jaunimo aktyvumu ir iniciatyvomis burtis ir puoselėti lietuvišką tokiame krašte kaip Kolumbija – esant toli nuo didžiųjų lietuviškų centrų, nesulaukiant naujų atvykėlių, neturint stiprios bendruomenės organizacijos, gyvenant atskirtiems geografinių kliūčių.¹⁰⁸

Kita vertus, vis greitesnis gyvenimo tempas taip pat diktuoja kitus prioritetus. Dar 1983 m. K. V. Slotkus rašė:

<...> modernus gyvenimas, ir juo didesniame mieste gyveni, juo daugiau iš tavęs reikalauja ir net priverčia paskirti didelę dalį gyvenimo tik tam, kad <...> užpildytum minimalinius savo egzistavimo poreikius <...>. Kiti mūsų pojūčiai <...> dažniausiai tampa antraeiliais ir jiems nebesurandame laiko. Ir, deja, jei nuo mažens negavome stiprių pagrindų lietuviybėje, ir, jei jos šaknys nėra gilios ir pagrįstos meile, taip pat ir lietuviybės išlaikymo klausimas tampa antraeiliu ar net nesvarstomu.¹⁰⁹

Dabartinio bendravimo ypatumai

XX a. pabaigoje nustota aktyviai rengti jaunimo stovyklas ir kitus susibūrimus, tačiau Kolumbijos lietuvių bendruomenė išliko ir tarpusavio ryšius įvairiais būdais palaiko iki šiol. Nors ir su pertrūkiais, palaikoma bendruomenės veikla, Bogotoje dirba garbės konsulai: L. Didžiulis (1999–2015), Enrique’ė Durana (2016–2024)¹¹⁰, Claudia Durana (nuo 2024)¹¹¹. Visa bendruomenė iki šiol susitinka Bogotoje bent kartą per metus, Vasario 16-osios minėjime, kurį paprastai organizuoja garbės konsulas.

XXI a. pirmaisiais dešimtmečiais žmonių bendravimui vis dažniau persikeliant į skaitmeninę erdvę, ši tendencija palietė ir Kolumbijos lietuvių bendruomenę. Siekiant išsiaiškinti bendruomenės kasdienio bendravimo skaitmeninėje erdvėje ypatumus, 2026 m. sausį–kovą atliktas kokybinis tyrimas, kurio metu buvo stebima pagrindinė Kolumbijos

¹⁰⁶ Ūsaitė, „Lietuvių išsaugojimo formos ir būdai Pietų Amerikoje“, 177.

¹⁰⁷ Liutkutė ir Ūsaitė, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, 66.

¹⁰⁸ *Ibid.*, 63.

¹⁰⁹ Slotkus, Kęstutis Vacys, „Išėjimo jaunimas vienybėje su kovojančia tauta“, *I laisvę*, nr. 88, p. 41, [https://www.par-tizantai.org/failai/I-Laisve-web/I-Laisve-1983-88\(125\).pdf](https://www.par-tizantai.org/failai/I-Laisve-web/I-Laisve-1983-88(125).pdf).

¹¹⁰ „Kolumbijoje oficialiai atidarytas Lietuvos garbės konsulas“, *Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija*, 2016 spalio 20, <https://www.urm.lt/naujienos/141/kolumbijoje-oficialiai-atidarytas-lietuvos-garbes-konsulas:20099>.

¹¹¹ „Atkurta Kolumbijos lietuvių bendruomenė“, *Voruta*, 2024 rugsėjo 18, <https://www.voruta.lt/atkurta-kolumbijos-lietuviu-bendruomene/>.

lietuvių susirašinėjimo grupė programėlėje „WhatsApp“. Grupė, pavadinimu „Lietuviai Kolumbijoje – Lituanos en Colombia“, sukurta 2021 m. Iki tol jau veikė kita grupė programėlėje „WhatsApp“, tačiau įsivyravus Kolumbijos vidaus politikos temoms ir dėl išsiskiriančių nuomonių ėmus kilti nesutarimų tarp dalyvių, nuspręsta sukurti naują grupę, kurioje šių temų bus vengiama.¹¹² Naujosios grupės aprašyme ispanų ir lietuvių kalbomis teigiama, kad jos tikslas – „stiprinti bendruomenės ryšius, dalintis svarbia informacija bei palaikyti [ryšius su Lietuva]“¹¹³. Neatsitiktinai grupės aprašyme taip pat pateikiamos detalios taisyklės abiem kalbomis: gerbti grupės tikslą ir paskirtį, prieš siunčiant turinį įsitikinti, ar jis atitinka grupės interesus ir tikslus, skundus ar pastabas spręsti tiesiogiai su tuo asmeniu, užuot tai darius grupėje, vengti politinių, religinių, ksenofobiškų ir kitokių konfliktus keliančių temų. Išanalizavus empirinius duomenis, pastebėta, kad dažniausiai pasitaikanti šios temos yra susijusios su Lietuvos kultūra, istorija, kraštovaizdžiu, šventėmis, taip pat keičiamasi bendruomenei aktualia informacija.

Tyrimo laikotarpis sutapo su keletu Lietuvai svarbių datų, kurios sulaukė dėmesio ir tiriamoje susirašinėjimų grupėje – dalyviai siuntė sveikinimus ir susijusias nuorodas. Taigi bendruomenės nariai seka lietuviams svarbias datas, atkreipia dėmesį į su tuo susijusią informaciją internete ir ją dalijasi su kitais bendruomenės nariais.

Antrąją svarbų segmentą sudaro bendruomenei aktuali informacija. Vasario mėnesį, artėjant Lietuvos valstybės atkūrimo dienos šventei (2026 m. bendruomenės nariai ją šventė susitikdami vasario 21 d. Bogotoje), daugiau dėmesio skirta organizaciniais klausimams, o po šventės buvo dalijamasi nuotraukomis, filmuota medžiaga. Tyrimo metu grupėje pasidalyta ir apie vieno iš Kolumbijos lietuvių mirtį – ši žinia sulaukė gausių užuojautos reakcijų. Porą kartų dalytasi ir lietuviškais straipsniais apie šiuo metu Lietuvoje gyvenančią Kolumbijos lietuvį, kviesta į lietuvių muzikanto koncertą Bogotoje. Susirašinėjimo grupėje taip pat buvo siunčiama informacija apie karo prievolės pokyčius, kvietimas prisijungti prie pilietinės akcijos ir kvietimas registruotis į nuotolinį Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) organizuojamą susitikimą dėl diasporos vaidmens karo Lietuvoje atveju. Pastarasis sulaukė dalyvių dėmesio: renginio dieną buvo tikslinamasi dėl laiko, prisijungimo nuorodos ir kitų techninių detalių, o po renginio dėkota už pagrindinių idėjų santrauką. Kita bendruomenei aktuali informacija, kuria dalytasi grupėje, buvo susijusi su įvairiais lietuvių kalbos kursais. Anksčiau tokiuose kursuose jau dalyvavę Kolumbijos lietuviai skatino registruotis kitus, dalijosi savo įspūdžiais.

Trečiąją temų segmentą sudaro žinutės, susijusios su Lietuvos istorija, kultūra, muzika ir kraštovaizdžiu. Tarp siunčiamos muzikos būta ir populiariosios, ir liaudies muzikos įrašų, o artėjant Vasario 16-osios šventei aktualūs buvo Lietuvos himno žodžiai. Ypatingo populiarumo sulaukė 2026 m. žiemos peizažai: dalyviai siuntė nuotraukas, nuorodas į vaizdo įrašus socialiniuose tinkluose, aktyviai reagojo. Taip pat dalytasi nuorodomis į straipsnius bei vaizdo įrašus apie Lietuvos istoriją, Kaziuko mugę, Vilniaus senamiestį, Vilniaus universiteto biblioteką, Lietuvos dvarus, rašytoją Žemaitę, mokslininkę Birutę Galdiką, baltiškus ornamentus. Ypač daug diskusijų sukėlė vieno dalyvio klausimas apie šakotį: kiti

¹¹² „Lietuviškumo išlaikymas Kolumbijos lietuvių bendruomenėje“, VDU ER, b. 2782/4, medžiagą surinko I. Šulskutė, 2025–2026.

¹¹³ *Ibid.*, b. 2782/8.

dalyviai siuntė receptus, aiškino kepinio istoriją, paplitimą kitose šalyse, netgi siūlė pabandyti jį iškepti kartu, o vienas prisiminė, kad yra jį kepęs Lietuvoje.

Politinėms bei su Kolumbijos kasdienybe susijusioms temoms dėmesio beveik neskirta. Taigi grupės dalyviai tiriamuoju laikotarpiu laikėsi grupės taisyklių ir bendravo tik su Lietuva bei Kolumbijos lietuvių bendruomene susijusiomis temomis, vengė tokių diskusijų, kurios galėtų skaldyti.

Pastebėta, kad daugiausia buvo dalijamasi nuorodomis į įrašus socialiniuose tinkluose, straipsnius, persiunčiami kopijuoti tekstai ir pan., o patys dalyviai rašė nedaug tekstų, apsiribojo trumpomis reakcijomis. Taigi grupės nariai atlieka labiau turinio kuratorių, o ne kūrėjų vaidmenį – stebi informacinę erdvę ir, aptikę ką nors aktualaus, tuo pasidalija su bendruomene. Tokia praktika leidžia palaikyti kasdienį tarpusavio kontaktą net ir neskiriant daug laiko bei pastangų.

Tiriamoje grupėje pagrindinė susirašinėjimo kalba – ispanų. Lietuvių kalba paprastai vartota dvikalbiuose proginiuose sveikinuose, o nuorodos dažnai buvo siunčiamos į įrašus anglų kalba. Tai rodo, kad lietuvių kalba šioje bendruomenėje jau nebeatlieka kasdienio bendravimo funkcijos ir turi tik simbolinę reikšmę.

Pastebėta, kad į pokalbius įsitraukdavo tiek pirmosios, tiek antrosios, tiek trečiosios kartos atstovai, taip pat keletas į Kolumbiją neseniai atvykusių lietuvių. Toks įvairių kartų bendravimas vienoje skaitmeninėje erdvėje leidžia susitikti skirtingoms patirtims bei skirtingiems santykiams su Lietuva ir palaikyti gyvą visą bendruomenę, neskiriant jos narių pagal amžių.

Surinkti duomenys leidžia teigti, kad skaitmeninė erdvė šiandien atlieka svarbią Kolumbijos lietuvių bendruomenės ryšio palaikymo funkciją ir iš dalies kompensuoja retus gyvus susitikimus bei padeda sumažinti didelį geografinį atstumą. Grupė programėlėje „WhatsApp“ veikia kaip pagrindinė kasdienio bendravimo platforma, kurioje bendruomenės nariai keičiasi informacija ir nuolat primena vieni kitiems apie įvairius kultūrinius lietuviškumo elementus. Reikšminga tai, kad grupėje sąmoningai vengiama skaldančių temų – nepaisant galimai skirtingų pažiūrų, siekiama išlaikyti vienybę, kad nedidelė plačiai pasklidusi bendruomenė dar labiau neatitoltų. Susirašinėjimo temų analizė patvirtina, kad bendruomenės nariai, teikdami reikšmę kultūrinėms temoms, šventėms bei aktualios informacijos sklaidai, ieško tarpusavio sąlyčio taškų ir ryšio su Lietuva.

Išvados

Kolumbijos lietuvių bendruomenė susiformavo XX a. viduryje, kai kelių pirmųjų šalyje įsikūrusių lietuvių – visų pirma, kunigų saleziečių ir teisininko S. Siručio – iniciatyva įkurtas Katalikų komitetas karo aukoms remti padėjo keliems šimtams lietuvių iš DP stovyklų persikelti į Kolumbiją. Atvykę į šią šalį, lietuviai susidūrė su visiškai neįprasta gamtine ir kultūrine aplinka ir turėjo pradėti gyvenimą nuo nulio. Nedidelė, bet aktyvi naujoji bendruomenė užsiėmė savitarpio pagalbos, kultūros puoselėjimo ir net diplomatine veikla. Šis intensyvus lietuvių susitelkimas sietinas ne tik su siekiu susikurti kultūriškai įprastą aplinką, bet ir su tvirta tautine savimone, puoselėta dar DP stovyklose.

XX a. 6–7 dešimtmečiuose bendruomenė sparčiai mažėjo dėl tolesnės emigracijos į kitas šalis ir asimiliacijos, o platus geografinis pasklidimas po Kolumbiją dar labiau apsun- kino bendruomeninę veiklą. XX a. 7–8 dešimtmečiuose bendruomenės gyvybingumą ku- riam laikui pakurstė antrosios kartos iniciatyvos, ypač jaunimo stovyklos, įsitraukimas į PLJS. Visgi po didžiulę šalį išsisklaidžiusiai, nuolat mažėjančiai bendruomenei darėsi vis sunkiau aktyviai veikti, o mišriose šeimose, keičiantis kartoms, lieka vis mažiau lietuvių kalbos ir tradicijų.

Šiandien kasdienį Kolumbijos lietuvių tarpusavio bendravimą padeda palaikyti skaitmeninė erdvė, kuri iš dalies kompensuoja retus gyvus susitikimus ir leidžia įveikti geografines kliūtis. Stebint bendruomenės susirašinėjimo grupę surinktų duomenų analizė atskleidė, kad skirtingų kartų Kolumbijos lietuviai tarpusavyje dalijasi daugiausia informa- cija apie lietuviškas šventes, istoriją, kultūrą, bendruomenės aktualijas. Remiantis tyrimo duomenimis, bendruomenei aktualūs Lietuvos tarptautinio saugumo klausimai, tebėra gy- vas pareigos istorinei tėvynei jausmas, domimasi lietuvių kalbos išlaikymu. Siekį išlaikyti vienybę rodo tai, kad grupėje vengiama vidaus politikos bei kitų skaldančių temų. Ben- draujant tarpusavyje lietuvių kalba jau prarado komunikacinę reikšmę: pagrindinė susira- šinėjimo kalba yra ispanų, o lietuvių kalbos žodžiai bei frazės pavartojami dažniausiai tik simboliškai.

Literatūra ir šaltiniai

1937 02 19 laiškas kun. A. Lipnickui saleziečio M. Tamošiūno, rašančio apie savo gyvenimą ir pasišventimą darbui, *Lietuvos nacionalinis muziejus*, LNM R 15065, <https://www.limis.lt/valuables/e/805191/864319452?menuIndex=0&digitalObjectId=864319469>.

Aleksandravičius, Egidijus, *Karklo diegas: lietuvių pasaulio istorija*. Vilnius: Versus aureus, 2013.

Anušauskas, Arvydas, *Prezidento žvalgas: du gyvenimai: Albinas Čiuoderis Lietuvoje ir Kolumbijoje*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2018.

„Atkurta Kolumbijos lietuvių bendruomenė“, *Voruta*, 2024 rugsėjo 18, <https://www.voruta.lt/atkurta-kolumbijos-lietuviu-bendruomene/>.

Barštytė, Virginija, „Barbora Rimgailaitė de Durana apie ją užauginusią močiutę, odiseją į Kolumbiją ir gyvenimo dovanas“, *15min*, 2020 vasario 23, <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/keliones/barbora-rimgailaite-de-durana-apie-ja-uzauginusia-mociute-odiseja-i-kolumbija-ir-gyvenimo-dovanas-1630-1277152>.

Barštytė, Virginija, „Laima Didžiulienė, Jurgio močiutė: apie bėgimą vežimu nuo komunizmo ir naują gyvenimą Kolumbijoje“, *15min*, 2020 sausio 16, <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/keliones/laima-didziulienė-jurgio-mociute-apie-begima-vezimu-nuo-komunizmo-ir-nauja-gyvenima-kolumbijoje-1630-1258348>.

Dapkutė, Daiva, „Lietuviai pasaulyje“, *Išėivijos institutas*, žiūrėta 2026 birželio 24, <https://iseivijosinstitutas.lt/lietuviai-pasaulyje/>.

Dapkutė, Daiva, Dačioliienė, Ingrida, Jovaišienė, Diana, Kuzmickaitė, Daiva Kristina, Saldukas, Linas ir Ūsaitė, Kristina, *Lietuviai pasaulyje: tautinio identiteto išsaugojimas emigracijoje*. Klaipėda: Baltic Printing House, 2012.

- „Gavo leidimus įvažiuoti Kolumbijon“, *Lietuvių žodis*, 1948 sausio 15, nr. 3 (67), p. 4, https://www.spauda2.org/dp/dpspaudinys_lietuviu_zodis/archive/1948-01-15-LIETUVIU-ZODIS.pdf.
- Kairytė, Gintarė, „Pažinčių agentūros įkūrėjo anūkė pirmojo savo bučinio laukė iki vestuvių“, *Lrytas.lt*, 2018 rugsėjo 6, <https://www.lrytas.lt/gyvenimo-budas/likimai/2018/09/08/news/pazinciu-agenturos-ikurejo-anuke-pirmojo-savo-bucinio-lauke-iki-vestuviu-7473959>.
- Kaseliūnas, Jonas, „Kolumbijos Lietuvių Fondo reikalu“, *Nepriklausoma Lietuva*, 1978 lapkričio 29, nr. 48, p. 2, https://www.spauda.org/nepriklausoma_lietuva/archive/1978/1978-11-29-NEPRIKLAUSOMA-LIETUVA.pdf.
- Kęsgaila, V., „Lietuvio nuotykių Kolumbijos revoliucijoje“, *Mintis*, 1948 gegužės 7, nr. 48 (431), p. 4, https://www.spauda2.org/dp/dpspaudinys_mintis_memmingen_vasaitis/archive/1948-05-07-MINTIS-MEMMINGEN-VASAITIS.pdf.
- „Kolumbija ir tenai gyvenantieji lietuviai“, *Laisvoji Lietuva*, 1947 kovas, nr. 3 (27), p. 5, https://www.spauda2.org/pietu_amerika/laisvoji_lietuva/archive/1947/1947-nr03-LAISVOJI-LIETUVA.pdf.
- „Kolumbijoje oficialiai atidarytas Lietuvos garbės konsulas“, *Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija*, 2016 spalio 20, <https://www.urm.lt/naujienos/141/kolumbijoje-oficialiai-atidarytas-lietuvos-garbes-konsulas:20099>.
- „Kolumbijos lietuviai“, *Dirva*, 1959 sausio 5, nr. 1, p. 5, <https://www.spauda.org/dirva/archive/n1959/1959-01-05-DIRVA.pdf>.
- „Kolumbijos santykiai su Lietuva“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, žiūrėta 2026 birželio 24, <https://www.vle.lt/straipsnis/kolumbijos-santykiai-su-lietuva/>.
- „Lietuviai Kolumbijoje“, *Draugas*, 1948 liepos 28, nr. 176, p. 3, https://www.draugas.org/archive/1948_reg/1948-07-28-DRAUGAS-i7-8.pdf.
- „Lietuviškumo išlaikymas Kolumbijos lietuvių bendruomenėje“, Vytauto Didžiojo universiteto Kultūrų studijų Etnologijos rankraštynas, b. 2782/4, medžiagą surinko I. Šulskutė, 2025–2026.
- Lietuvos atstovo prie Šventojo Sosto S. Lozoraičio jaunesniojo raštai Vatikano valstybės sekretoriui, Kolumbijos Prezidentui Lietuvos nepriklausomybės atgavimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės pripažinimo klausimais 1990, Lietuvos centrinis valstybės archyvas, f. 673, ap. 2, b. 181, <https://eais.archyvai.lt/repo-ext/view/1088997>.
- Lietuvos pasiuntinybės prie Šventojo Sosto susirašinėjimo su Lietuvos diplomatais, lietuvių išeivijos organizacijomis, veikėjais Lietuvos diplomatijos šefo S. Lozoraičio kelionės į Pietų Amerikos lietuvių kongresą San Paule ir Kolumbiją organizavimo bei finansavimo klausimais dokumentai 1965, Lietuvos centrinis valstybės archyvas, f. 673, ap. 2, b. 252, <https://eais.archyvai.lt/repo-ext/view/1089532>.
- Liutkutė, Laura ir Ūsaitė, Kristina, „Nors gimėme ir gyvename Kolumbijoje, širdyje jaučiamės lietuviai: Trakimų šeimos istorijos pėdsakais“, *Oikos: lietuvių migracijos ir diasporos studijos* 15 (2013), 57–71, <https://www.lituanistika.lt/content/68197>.
- Michelsonas, Stasys, *Lietuvių išeivija Amerikoje (1868–1961)*. South Boston: Keleivis, 1961.
- Miranda, Boris, „Qué fue el “Bogotazo” que estremeció Colombia hace más de 7 décadas y por qué cambió la historia de ese país“, *BBC Mundo*, 2018 balandžio 9, <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-43638554>.
- „Mūsų diplomatų pasitarimai“, *Lietuvių dienos*, 1960 birželio 15, nr. 6 (105), p. 4, https://www.spauda.org/lietuviu_dienos/archive/1960/1960-06-15-LIETUVIU-DIENOS.pdf.
- „Nelengvas iš Kolumbijos į Lietuvą grįžusių likimas“, *Dirva*, 1959 sausio 5, nr. 1, p. 1, <https://www.spauda.org/dirva/archive/n1959/1959-01-05-DIRVA.pdf>.

- Palomino, Sally, "De niño soñaba con ser profesor de baile lituano", *El País*, 2015 kovo 20, https://elpais.com/internacional/2015/03/19/actualidad/1426796273_396713.html.
- Parėštytė, Kristina, „Jaunimas su jaunimu: M. Dambriūnaitė su P. Amerikos lietuviais“, *Draugas*, 1977 gruodžio 31, nr. 306, p. 4, https://www.draugas.org/archive/1977_reg/1977-12-31-DRAUGAS-i7-8.pdf.
- Petraitytė-Briedienė, Asta, *Tylieji priesaikos riteriai: Lietuvos pasiuntinybė Vašingtone šaltojo karo metais*. Vilnius: Versus aureus, 2014, <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:B.03~2014~1489328020510/B.03~2014~1489328020510.pdf>.
- Quintero, Jorge, "Entrevista en BOCAS: Mockus, antes y después del Parkinson", *El Tiempo*, 2014 liepos 21, <https://www.eltiempo.com/archivo/documento/CMS-14281335>.
- Sirutis, Stasys, „Konsulato įsteigimas Kolumbijoj“, *Dirva*, 1953 spalio 1, nr. 40, p. 1, <https://www.spauda.org/dirva/archive/n1953/1953-10-01-DIRVA.pdf>.
- Slotkus, Kazys, „Šeštasis Lituanistikos seminaras“, *Laiškai lietuviams*, 1979 spalio, nr. 9, p. 313, <https://www.laiskailietuviams.lt/failai/pdf/1979-9-spalis.pdf>.
- Slotkus, Kęstutis Vacys, „Įsivijęs jaunimas vienybėje su kovojančia tauta“, *I laisvę*, nr. 88, p. 41, [https://www.partizanai.org/failai/I-Laisve-web/I-Laisve-1983-88\(125\).pdf](https://www.partizanai.org/failai/I-Laisve-web/I-Laisve-1983-88(125).pdf).
- „Stasys Sirutis“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, žiūrėta 2026 birželio 24, <https://www.vle.lt/straipsnis/stasys-sirutis/>.
- Šeškevičius, Arvydas, *Simno bažnyčiai 500: istorija, kultūra, tradicijos*. Kaunas: Naujasis lankas, 2020.
- Torres, Carlos, "Nijolė: la mamá de Antanas Mockus", *El Espectador*, 2018 rugsėjo 13, <https://www.elespectador.com/cromos/famosos/nijole-la-mama-de-antanas-mockus/>.
- Ūsaitė, Kristina, „Jaunoji karta: individualios ir bendruomeninės / kolektyvinės tapatybės raiška XX a. 6–9 dešimtmetyje“, in Dapkutė, Daiva, Dačioliienė, Ingrida, Jovaišienė, Diana, Kuzmickaitė, Daiva Kristina, Saldukas, Linas ir Ūsaitė, Kristina, *Lietuviai pasaulyje: tautinio identiteto išsaugojimas emigracijoje*. Klaipėda: Baltic Printing House, 2012, 104–153.
- Ūsaitė, Kristina, „Lietuvybės išsaugojimo formos ir būdai Pietų Amerikoje“, in Dapkutė, Daiva, Dačioliienė, Ingrida, Jovaišienė, Diana, Kuzmickaitė, Daiva Kristina, Saldukas, Linas ir Ūsaitė, Kristina, *Lietuviai pasaulyje: tautinio identiteto išsaugojimas emigracijoje*. Klaipėda: Baltic Printing House, 2012, 153–179.
- Vanagas, Rimantas Povilas, *Nijolė Lituana*. Vilnius: Petro ofsetas, 2024.
- Žemaitis, Augustinas, „Kolumbija“, *Gabalėliai Lietuvos: lietuvių rajonai ir paveldas užsienyje*, žiūrėta 2026 birželio 24, <https://global.truelithuania.com/lt/colombia-6549/>.
- Žukauskienė, Deimantė, „Kolumbijos lietuviai tiki, kad lietuviškumas bendruomenėje atgims“, *Pasaulio lietuvis*, 2020 rugpjūčio 8, <https://pasauliolietuvis.lt/kolumbijos-lietuviai-tiki-kad-lietuviskumas-bendruomeneje-atgims/>.

Ieva ŠULSKUTĖ

Vytautas Magnus University, Lithuania

THE LITHUANIAN COMMUNITY IN COLOMBIA: BEGINNINGS, INITIATIVES AND FEATURES OF MODERN COMMUNICATION

Summary. Drawing on the work of diaspora researchers, historical sources, and data from a qualitative study conducted in 2026, this article traces the development of the Lithuanian community in Colombia from its origins to the present day. The community took shape in the mid-twentieth century, when the Lithuanian Catholic Committee for the Relief of War Victims, founded by Salesian priests and the lawyer Stasys Sirutis, helped several hundred postwar refugees relocate from DP camps to a country starkly unfamiliar in both culture and landscape. Once settled, these newcomers built a network of organisations and engaged in diplomatic activity, but from the 1950s through the 1960s the community shrank rapidly through emigration and assimilation. In the 1970s and 1980s, initiatives led by second-generation youth breathed new life into community activities. Today, the community sustains its day-to-day ties mainly through digital channels, which help bridge the gaps left by infrequent in-person gatherings and the distances separating its members. Members share news on cultural and community matters while deliberately avoiding divisive topics.

Keywords: community, diaspora, Lithuanians in Colombia, Lithuanians in South America, migration.